Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

17. prosinca 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Hitni prethodni postupak – Policijska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Okvirna odluka 2002/584/PUP – Europski uhidbeni nalog – Članak 4.a stavak 1. – Postupci predaje između država članica – Uvjeti za izvršenje – Razlozi za moguće neizvršenje – Iznimke – Obvezno izvršenje – Kazna izrečena u odsutnosti – Optuženikov bijeg – Direktiva (EU) 2016/343 – Članci 8. i 9. – Pravo sudjelovati na raspravi – Zahtjevi u slučaju osude u odsutnosti – Provjera prilikom predaje osuđenika”

U predmetu C-416/20 PPU,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hanzeatski visoki zemaljski sud u Hamburgu, Njemačka), odlukom od 4. rujna 2020., koju je Sud zaprimio 7. rujna 2020., u postupku koji se odnosi na izvršenje europskih uhidbenih naloga izdanih protiv

osobe TR

uz sudjelovanje:

Generalstaatsanwaltschaft Hamburg,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: M. Vilaras, predsjednik vijeća, N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin (izvjestitelj) i K. Jürimäe, suci,

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: M. Krausenböck, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 19. studenoga 2020.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, J. Fröhlich, u svojstvu agenta,

– za njemačku vladu, J Möller, M. Hellmann i F. Halabi, u svojstvu agenata,

– za rumunjsku vladu, E. Gane, L.-E. Batagoi i A. Wellman, u svojstvu agenata,

– za poljsku vladu, B. Majczyna i J. Sawicka, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, C. Ladenburger, M. Wasmeier i S. Grünheid, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: njemački

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 10. prosinca 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 8. i 9. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku (SL 2016., L 65, str. 1.).

2 Zahtjev je upućen u okviru postupka izvršenja u Njemačkoj europskih uhidbenih naloga koje su 7. listopada 2019. odnosno 4. veljače 2020. izdali Judecătoria Deva (Prvostupanjski sud u Devi, Rumunjska) i Tribunalul Hunedoara (Viši sud u Hunedoari, Rumunjska) u svrhu izvršenja kazni zatvora na koje su rumunjski sudovi osudili osobu TR u odsutnosti.

Pravni okvir

Pravo Unije

Okvirna odluka 2002/584/PUP

3 Uvodne izjave 1., 5. do 7., 10. i 12. Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (SL 2002., L 190, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 83. i ispravak SL 2013., L 222, str. 14.), kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009. (SL 2009., L 81, str. 24.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 169.) (u daljnjem tekstu: Okvirna odluka 2002/584), glase kako slijedi:

„(1) U skladu sa Zaključcima Europskog vijeća u Tampereu […] od […] 15. i 16. listopada 1999., a posebno u skladu s njihovom točkom 35., formalni postupak izručivanja trebao bi biti ukinut između država članica u odnosu na osobe koje bježe pred pravdom nakon što im je izrečena pravomoćna presuda, a postupci za izručenje trebali bi biti ubrzani u odnosu na osobe osumnjičene za počinjenje kaznenoga djela.

[…]

(5) Cilj koji si je postavila [Europska] [u]nija, da postane područje slobode, sigurnosti i pravde, vodi prema ukidanju izručenja između država članica i njegovu zamjenjivanju sustavom predaje osoba između pravosudnih tijela. Nadalje, uvođenje novog pojednostavljenog sustava predaje osuđenih ili osumnjičenih osoba u svrhe izvršenja kaznenih presuda ili kaznenog progona omogućuje ukidanje zamršenosti i opasnosti od kašnjenja koji postoje kod sadašnjih postupaka izručivanja. Tradicionalni odnosi suradnje koji su do sada prevladavali između država članica trebali bi biti zamijenjeni sustavom slobodnog protoka sudskih odluka u kaznenim stvarima, kako prije, tako i poslije donošenja pravomoćnih odluka, u području slobode, sigurnosti i pravde.

(6) Europski uhidbeni nalog, predviđen ovom Okvirnom odlukom, prva je konkretna mjera u području kaznenog prava kojom se primjenjuje načelo uzajamnog priznavanja, koje Europsko vijeće smatra ‚kamenom temeljcem' pravosudne suradnje.

(7) Budući da cilj ukidanja sustava multilateralnog izručivanja osoba, utemeljenog na Europskoj konvenciji o izručenju od 13. prosinca 1957., ne može biti dostatno postignut pojedinačnim djelovanjem država članica nego ga je, zbog njegovih učinaka i dosega, lakše ostvariti na razini Unije, Vijeće može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti iz članka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 5. Ugovora o osnivanju Europske zajednice. U skladu s načelom proporcionalnosti, utvrđenim u spomenutom članku, ova Okvirna odluka ne prelazi ono što je nužno za postizanje tog cilja.

[…]

(10) Mehanizam europskog uhidbenog naloga temelji se na visokoj razini povjerenja između država članica. Njegova primjena može biti suspendirana samo u slučaju da neka država članica ozbiljno i neprekidno krši načela iz članka 6. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji. Kršenje utvrđuje Vijeće u skladu s odredbama članka 7. stavka 1. spomenutog Ugovora, s posljedicama predviđenima u članku 7. stavku 2. Ugovora.

[…]

(12) Ova Okvirna odluka poštuje temeljna prava i načela priznata člankom 6. [UEU-a], koja se odražavaju i u Povelji o temeljnim pravima Europske unije, a posebno u njezinu poglavlju VI. […]”

4 U članku 1. te okvirne odluke, naslovljenom „Definicija europskog uhidbenog naloga i obveza njegova izvršenja”, određuje se:

„1. Europski uhidbeni nalog je sudska odluka koju izdaje država članica s ciljem uhićenja i predaje tražene osobe od strane druge države članice, zbog vođenja kaznenog progona, izvršenja kazne zatvora ili naloga za oduzimanje slobode.

2. Države članice izvršavaju svaki europski uhidbeni nalog na temelju načela uzajamnog priznavanja u skladu s odredbama ove Okvirne odluke.

3. Ova Okvirna odluka ne mijenja obvezu poštovanja temeljnih prava i temeljnih pravnih načela sadržanih u članku 6. [UEU-a].”

5 U članku 4.a navedene okvirne odluke, naslovljenom „Odluke donesene nakon suđenja na kojem se osoba nije osobno pojavila”, propisuje se:

„1. Pravosudno tijelo izvršenja može također odbiti izvršiti europski uhidbeni nalog izdan radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode ako se osoba nije osobno pojavila na suđenju koje je rezultiralo odlukom, osim ako se u europskom uhidbenom nalogu navodi da je osoba u skladu s dodatnim postupovnim zahtjevima utvrđenima u nacionalnom pravu države članice izdavanja:

(a) pravovremeno:
   i. bila osobno pozvana te time obaviještena o predviđenom datumu i mjestu suđenja koje je rezultiralo odlukom, ili je na drugi način stvarno primila službenu obavijest o predviđenom datumu i mjestu suđenja tako da se nedvojbeno utvrdilo da je osoba bila upoznata s predviđenim suđenjem;

   i

   ii. bila obaviještena da se odluka može donijeti u slučaju njezinog nepojavljivanja na suđenju;

ili

(b) bila upoznata s predviđenim suđenjem i ovlastila je pravnog zastupnika, kojeg je imenovala dotična osoba ili država, da je brani tijekom suđenja te ju je taj zastupnik uistinu branio tijekom suđenja;

ili

(c) nakon dostave odluke i nakon što je izričito obaviještena o pravu na obnovu postupka ili žalbu, pri čemu ta osoba ima pravo sudjelovati te se mogu preispitati ključne činjenice predmeta zajedno s novim dokazima, što može dovesti do ukidanja početne odluke:
   i. izričito izjavila da ne osporava odluku;

      ili
   ii. nije zahtijevala obnovu postupka niti podnijela žalbu u primjenjivom roku;

   ili

(d) joj odluka nije osobno dostavljena, nego:
   i. će joj biti osobno dostavljena bez odgode nakon predaje te će biti izričito obaviještena o svojem pravu na obnovu postupka ili žalbu, pri čemu ta osoba ima pravo sudjelovati te se mogu preispitati ključne činjenice predmeta zajedno s novim dokazima, što može dovesti do ukidanja početne odluke;

      i
   ii. bit će obaviještena o roku u kojem mora zahtijevati obnovu postupka ili podnijeti žalbu, kako se navodi u odgovarajućem europskom uhidbenom nalogu.

2. Ako je europski uhidbeni nalog izdan radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode prema uvjetima iz stavka 1. točke (d), a dotična osoba nije prethodno primila nikakvu službenu obavijest o vođenju kaznenog postupka protiv nje, ona može, kada bude obaviještena o sadržaju europskog uhidbenog naloga, zahtijevati primjerak presude prije predaje. Odmah po primitku obavijesti o takvom zahtjevu tijelo izdavanja preko tijela izvršenja dostavlja primjerak presude traženoj osobi. Zahtjev tražene osobe ne smije odgoditi postupak predaje niti odluku o izvršenju europskog uhidbenog naloga. Dotičnoj se osobi presuda dostavlja isključivo u informativne svrhe; ta se dostava ne smatra formalnom dostavom presude niti utječe na primjenjive rokove za zahtijevanje obnove postupka ili podnošenje žalbe.

3. Ako se osoba predala prema uvjetima iz stavka 1. točke (d) te zahtijeva obnovu postupka ili je podnijela žalbu, zadržavanje te osobe u očekivanju takve obnove postupka ili postupka povodom žalbe, sve do dovršetka tih postupaka, preispituje se u skladu s pravom države članice izdavanja, bilo redovito ili na zahtjev dotične osobe. Takvo preispitivanje posebno obuhvaća mogućnost suspenzije ili prekida zadržavanja. Obnova postupka ili žalbeni postupak počinju pravovremeno po predaji.”

Okvirna odluka 2009/299

6 U uvodnoj izjavi 1. Okvirne odluke Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009. o izmjeni okvirnih odluka 2002/584/PUP, 2005/214/PUP, 2006/783/PUP, 2008/909/PUP i 2008/947/PUP radi jačanja postupovnih prava osoba i poticanja primjene načela uzajamnog priznavanja odluka donesenih na suđenju u odsutnosti dotične osobe (SL 2009., L 81, str. 24.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 169.) navodi se:

„Pravo okrivljenika na osobno pojavljivanje na suđenju uključeno je u pravo na pošteno suđenje predviđeno u članku 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sukladno tumačenju Europskog suda za ljudska prava. Sud je također objavio da pravo okrivljenika na osobno pojavljivanje na suđenju nije apsolutno i da se pod određenim uvjetima okrivljenik može svojevoljno, izričito ili prešutno, ali u svakom slučaju nedvojbeno, odreći tog prava."

Direktiva 2016/343

7 U skladu s uvodnim izjavama 33. i 35. Direktive 2016/343:

„(33) Pravo na pošteno suđenje jedno je od temeljnih načela demokratskog društva. Pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluje na raspravi temelji se na tom pravu te bi trebalo biti osigurano diljem Unije.

[…]

(35) Pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluju na raspravi nije apsolutno. U određenim bi se okolnostima osumnjičenik i optuženik trebali moći, izrijekom ili prešutno, ali jasno, odreći tog prava."

8 Članak 8. te direktive, naslovljen „Pravo sudjelovati na raspravi", glasi:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici i optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih.

2. Države članice mogu predvidjeti da se rasprava koja može završiti donošenjem odluke o krivnji ili nedužnosti osumnjičenika ili optuženika može voditi u njegovoj odsutnosti pod uvjetom da:

(a) osumnjičenik ili optuženik pravovremeno je obaviješten o raspravi i o posljedicama […] nedolaska; ili

(b) osumnjičenika ili optuženika koji je obaviješten o raspravi zastupa opunomoćeni branitelj kojeg je osumnjičenik ili optuženik sam imenovao ili ga je imenovala država.

3. Odluka koja je donesena u skladu sa stavkom 2. može se izvršiti protiv dotičnog osumnjičenika ili optuženika.

4. Kada države članice predvide mogućnost održavanja suđenja u odsutnosti osumnjičenika ili optuženika, ali nije moguće ispuniti uvjete iz stavka 2. ovog članka jer se osumnjičenik ili optuženik ne može locirati unatoč ulaganju razumnih napora, države članice mogu predvidjeti mogućnost donošenja i izvršenja odluke. U tom slučaju države članice osiguravaju da u trenutku kada se osumnjičenici ili optuženici obavješćuju o toj odluci, posebno prilikom uhićenja, također budu informirani o mogućnosti osporavanja odluke i pravu na obnovu postupka ili na drugo pravno sredstvo u skladu s člankom 9.

5. Ovim se člankom ne dovode u pitanje nacionalna pravila kojima se predviđa da sudac ili nadležni sud osumnjičenika ili optuženika može privremeno udaljiti s rasprave kada je to u interesu osiguravanja ispravnog vođenja kaznenog postupka, pod uvjetom da se poštuju prava na obranu.

6. Ovaj članak ne dovodi u pitanje nacionalna pravila kojima se predviđa da se postupak ili neke njegove faze provode u pisanom obliku, pod uvjetom da je to u skladu s pravom na pošteno suđenje."

9 U članku 9. te direktive, naslovljenom „Pravo na obnovu postupka", određuje se:

„Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optuženici koji nisu sudjelovali na raspravi u kaznenom postupku koji se vodio protiv njih i u slučaju da nisu bili ispunjeni uvjeti iz članka 8. stavka 2. imaju pravo na obnovu postupka ili drugo pravno sredstvo kojim se omogućuje novo utvrđivanje merituma predmeta, uključujući ispitivanje novih dokaza, što bi moglo dovesti do ukidanja izvorne odluke. U tom pogledu države članice jamče da dotični osumnjičenici i optuženici imaju pravo biti nazočni i sudjelovati na raspravi u skladu s postupcima predviđenima nacionalnim pravom te ostvariti svoja prava na obranu."

Njemačko pravo

10 Članak 83. Gesetza über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima) od 23. prosinca 1982. (BGBl. 1982. I, str. 2071.), u verziji objavljenoj 27. lipnja 1994. (BGBl. 1994. I, str. 1537.), propisuje:

„(1) Izručenje nije dopušteno ako se

[…]

3) u slučaju zahtjeva radi izvršenja kazne, osuđena osoba nije osobno pojavila na suđenju na kojem je donesena presuda […]

(2) Iznimno od stavka 1. točke 3., izručenje je dopušteno pod sljedećim uvjetima:

1. Osuđena osoba je
   a) pravodobno
      aa) osobno pozvana na suđenje koje je rezultiralo presudom odnosno
      bb) na drugi je način stvarno primila službenu obavijest o predviđenom datumu i mjestu suđenja koje je rezultiralo presudom tako da je nedvojbeno da je bila upoznata s predviđenim suđenjem, te je
   b) obaviještena da se odluka može donijeti i u slučaju njezina nepojavljivanja na suđenju,

2. Osuđena osoba bila je upoznata s činjenicom da se protiv nje vodio postupak u kojem je sudjelovao njezin pravni zastupnik, ali je izbjegavala da je se osobno pozove na suđenje, ili

3. Osuđena osoba bila je upoznata s predviđenim suđenjem i ovlastila je pravnog zastupnika da je brani tijekom suđenja te ju je taj zastupnik uistinu i branio.

[…]

(4) Iznimno od stavka 1. točke 3., izručenje je također dopušteno ako se osuđenoj osobi presuda osobno dostavi bez odgode nakon njezine predaje državi članici podnositeljici zahtjeva te je se izričito obavijesti o pravu na obnovu postupka ili žalbu, navedenom u stavku 3. drugoj rečenici, kao i o rokovima propisanima u tu svrhu."

Glavni postupak i prethodno pitanje

11 Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da sud koji ga je podnio, Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hanzeatski visoki zemaljski sud u Hamburgu), postupa po dvama europskim uhidbenim nalozima koje su izdala rumunjska tijela 7. listopada 2019. i 4. veljače 2020. radi predaje osobe TR, rumunjskog državljanina, u svrhu izvršenja kazni zatvora na koje su je rumunjski sudovi osudili u odsutnosti. Osoba TR trenutačno se nalazi u ekstradicijskom pritvoru u Hamburgu (Njemačka), gdje je smještena 31. ožujka 2020.

12 Osobu TR:

– rumunjski sudovi prvi put su pravomoćno osudili u odsutnosti na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina i 6 mjeseci zbog počinjenja triju kaznenih djela prijetnje te kaznenog djela podmetanja požara odnosno na kaznu zatvora u trajanju od 1832 dana zbog počinjenja kaznenih djela ucjene i oštećenja stvari (ponovljeno kazneno djelo), koja je umanjena za razdoblje već provedeno u pritvoru od 1. siječnja 2016. do 14. travnja 2017. te za dodatnih 48 dana;

– rumunjski sudovi drugi put su osudili u odsutnosti na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine, od čega još mora odslužiti 2 godine i 4 mjeseca, uvećanu za preostali dio kazne u trajanju od 1786 dana koja je izrečena u jednoj drugoj presudi, zbog počinjenja kaznenih djela sudjelovanja u zločinačkom udruženju, trgovanja opojnim sredstvima u okviru tog udruženja, dvaju kaznenih djela u području sigurnosti prometa i kaznenog djela nanošenja tjelesnih ozljeda.

13 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je osoba TR u listopadu 2018. pobjegla u Njemačku kako bi izbjegla kazneni progon u Rumunjskoj koji je doveo do osuda navedenih u prethodnoj točki ove presude.

14 Postupajući po zahtjevu za dostavu informacija, rumunjska tijela obavijestila su državno odvjetništvo u Hamburgu da se – kad je riječ o kaznenim osudama koje su predmet europskih uhidbenih naloga od 7. listopada 2019. i 4. veljače 2020. – optuženiku nije mogao osobno uručiti poziv na poznatoj stalnoj adresi u Rumunjskoj. Stoga je, u skladu s rumunjskim pravom, na optuženikovoj adresi svaki put ostavljena službena obavijest nakon čega se, u skladu sa spomenutim pravom, po isteku roka od deset dana, poziv smatrao dostavljenim.

15 Rumunjska tijela su dodala da su u dvama postupcima u kojima su izrečene spomenute osude optuženika u prvostupanjskom postupku zastupali odvjetnici po njegovu izboru, dok su u žalbenom postupku to činili odvjetnici koje su mu sudovi dodijelili po službenoj dužnosti.

16 Iz europskog uhidbenog naloga koji je izdala Judecătoria Deva (Prvostupanjski sud u Devi, Rumunjska), kao i iz dodatnih informacija koje su dostavljene 20. svibnja 2020. proizlazi to da se osoba TR, iako je bila upoznata s postupkom koji se protiv nje vodio, nije pojavila ni u prvostupanjskom postupku pred tim sudom ni u žalbenom postupku pred Curteom de Apel Alba Iulia (Žalbeni sud u Alba Iuliji, Rumunjska) nego je za predviđeni postupak pred Judecătoriom Deva (Prvostupanjski sud u Devi), s kojim je bila upoznata, opunomoćila odvjetnicu po vlastitom izboru, koja ju je doista i branila u prvostupanjskom postupku. Tijekom žalbenog postupka osobu TR zastupala je odvjetnica dodijeljena po službenoj dužnosti.

17 Međutim, rumunjska tijela odbila su zahtjev njemačkih tijela za pružanje jamstva u pogledu obnove spomenutih kaznenih postupaka s obzirom na to da je osoba TR valjano pozvana te stoga kaznene osude ne podliježu reviziji na temelju rumunjskog Zakonika o kaznenom postupku.

18 Odlukom od 28. svibnja 2020. sud koji je uputio zahtjev odobrio je, u skladu s njemačkim mjerodavnim propisima, predaju osobe TR Republici Rumunjskoj u okviru izvršenja europskih uhidbenih naloga od 7. listopada 2019. i 4. veljače 2020. U tom pogledu spomenuti sud zaključuje da je – unatoč činjenici

da predaja osobe radi izvršenja kazne načelno nije dopuštena ako se ona nije osobno pojavila na suđenju na kojem je donesena presuda – osoba TR, bijegom u Njemačku, onemogućila da joj se osobno uruči poziv u Rumunjskoj. Nadalje, ona je bila upoznata s postupcima koji su se vodili protiv nje te ju je u njima zastupao odvjetnik.

19 Osoba TR iznijela je prigovore protiv svojeg izručenja te izrazila neslaganje s pojednostavnjenim postupkom izručivanja iz članka 41. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima.

20 Ona osporava odluku od 28. svibnja 2020. kojom se nalaže njezino izručenje smatrajući da je njezina predaja Republici Rumunjskoj nezakonita jer ne postoji jamstvo rumunjskih tijela u pogledu ostvarivanja njezina prava na obnovu navedenih kaznenih postupaka, što smatra protivnim člancima 8. i 9. Direktive 2016/343.

21 U tim je okolnostima Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hanzeatski visoki zemaljski sud u Hamburgu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Kad je riječ o odlukama o izručenju u svrhu kaznenog progona osobe osuđene u odsutnosti iz jedne države članice Europske unije u drugu, treba li odredbe Direktive (EU) 2016/343, a osobito njezine članke 8. i 9., tumačiti na način da dopuštenost izručenja – osobito u takozvanom slučaju bijega – ovisi o tome ispunjava li država moliteljica pretpostavke iz Direktive?”

Hitni postupak

22 Sud koji je uputio predmetni zahtjev za prethodnu odluku traži od Suda da o njemu odluči u hitnom prethodnom postupku, predviđenom u članku 107. Poslovnika Suda.

23 U tom pogledu valja utvrditi, kao prvo, da se pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev odnosi na tumačenje Okvirne odluke 2002/584 i Direktive 2016/343, koji akti spadaju u područja iz glave V. trećeg dijela UFEU-a, koja se odnosi na područje slobode, sigurnosti i pravde. Na taj se zahtjev, slijedom toga, može primijeniti hitni prethodni postupak.

24 Kao drugo, glede kriterija hitnosti, u skladu sa sudskom praksom Suda, treba uzeti u obzir okolnost da je osobi na koju se odnosi glavni postupak trenutačno oduzeta sloboda te da njezino zadržavanje u istražnom zatvoru ovisi o rješenju spora u glavnom postupku (presuda od 28. studenoga 2019., Specializirana prokuratura, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, t. 22.).

25 U predmetnom slučaju, iz elemenata spisa kojim raspolaže Sud vidljivo je da hitnost u smislu članka 107. stavka 2. Poslovnika proizlazi iz mogućih ozbiljnih posljedica koje bi zakašnjela odluka mogla imati za osobu protiv koje su izdani europski uhidbeni nalozi čije bi izvršenje trebao provesti sud koji je uputio zahtjev, osobito iz činjenice da joj je od 31. ožujka 2020. oduzeta sloboda tako što je smještena u ekstradicijski pritvor u Hamburgu i da njezina predaja Republici Rumunjskoj odnosno njezino oslobađanje ovise o odgovoru na prethodno pitanje upućeno Sudu.

26 U tim okolnostima, četvrto vijeće Suda odlučilo je 23. rujna 2020., na prijedlog suca izvjestitelja i nakon saslušanja nezavisnog odvjetnika, prihvatiti traženje suda koji je uputio predmetni zahtjev za prethodnu odluku da se o njemu odluči u hitnom prethodnom postupku.

O prethodnom pitanju

27 Uvodno valja podsjetiti na to da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda, uspostavljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu, Sud će, prema potrebi, preoblikovati pitanja koja su mu postavljena (presuda od 2. travnja 2020., Ruska Federacija, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, t. 43. i navedena sudska praksa).

28 U predmetnom slučaju, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je sud koji ga je uputio pozvan izjasniti se o zakonitosti predaje osobe TR rumunjskim tijelima na temelju odredbi članka 83. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, kojima se članak 4.a Okvirne odluke 2002/584 prenosi u njemačko pravo.

29 Sud koji je uputio zahtjev ocjenjuje da su ispunjeni potrebni uvjeti za spomenutu predaju jer je, s jedne strane, osoba TR svjesno izbjegla sudjelovanje u postupcima koji su doveli do izdavanja europskih uhidbenih naloga koje taj sud mora izvršiti, tako što je pobjegla u Njemačku, čime je onemogućila da joj se osobno uruči poziv i jer ju je, s druge strane, u okviru tih postupaka zastupala, u prvom stupnju, odvjetnica po vlastitom izboru, a u žalbenom postupku odvjetnica koju su sudovi dodijelili po službenoj dužnosti. S druge strane, osoba TR tvrdila je pred sudom koji je uputio zahtjev da je ta predaja nezakonita s obzirom na zahtjeve iz članaka 8. i 9. Direktive 2016/343 jer ne postoji nikakvo jamstvo obnove kaznenih postupaka koji su se protiv nje vodili u Rumunjskoj.

30 U tim okolnostima postavljeno pitanje valja shvatiti tako da se njime želi saznati treba li članak 4.a Okvirne odluke 2002/584 tumačiti na način da pravosudno tijelo izvršenja ne može odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode u situaciji u kojoj je dotična osoba onemogućila da joj se osobno uruči poziv i nije se osobno pojavila na suđenju zbog bijega u državu članicu izvršenja, samo zbog toga što joj nije pruženo osiguranje da će se u slučaju predaje državi članici izdavanja poštovati pravo na obnovu postupka, kako je definirano u člancima 8. i 9. Direktive 2016/343.

31 Valja podsjetiti na to da je cilj Okvirne odluke 2002/584, kako to osobito proizlazi iz njezina članka 1. stavaka 1. i 2., kao i iz njezinih uvodnih izjava 5. i 7., zamjena multilateralnog sustava izručivanja, utemeljenog na Europskoj konvenciji o izručenju, potpisanoj u Parizu 13. prosinca 1957., sustavom predaje osuđenih ili osumnjičenih osoba u svrhe izvršenja kaznenih presuda ili kaznenog progona između pravosudnih tijela, koji se temelji na načelu uzajamnog priznavanja (presude od 29. siječnja 2013., Radu, C-396/11, EU:C:2013:39, t. 33. i od 11. ožujka 2020., SF (Europski uhidbeni nalog – Jamstvo vraćanja u državu izvršiteljicu), C-314/18, EU:C:2020:191, t. 37. i navedena sudska praksa).

32 Na taj način spomenuta okvirna odluka nastoji – uvođenjem novog, pojednostavnjenog i učinkovitijeg sustava predaje osuđenih osoba ili osoba osumnjičenih da su prekršile kazneni zakon – olakšati i ubrzati pravosudnu suradnju u svrhu pridonošenja ostvarenju cilja dodijeljenog Uniji da postane područje slobode, sigurnosti i pravde, zasnivajući se pri tome na visokoj razini povjerenja koje mora postojati između država članica (presude od 26. veljače 2013., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, t. 37., i od 24. rujna 2020., Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof (Načelo specijalnosti), C-195/20 PPU, EU:C:2020:749, t. 32. i navedena sudska praksa).

33 U području uređenom Okvirnom odlukom 2002/584, načelo uzajamnog priznavanja koje je, kao što to osobito proizlazi iz njezine uvodne izjave 6., „kamen temeljac” pravosudne suradnje u kaznenom području nalazi svoju primjenu u članku 1. stavku 2. te okvirne odluke, u skladu s kojim su države članice načelno obvezne izvršiti svaki europski uhidbeni nalog na temelju načela uzajamnog priznavanja i u skladu s odredbama te okvirne odluke. Naime, na temelju tih odredbi, države članice izvršenje takvog naloga mogu odbiti samo na temelju razloga za obvezno neizvršenje iz članka 3. te odluke i na temelju razloga za moguće neizvršenje iz njezinih članaka 4. i 4.a. Usto, pravosudno tijelo

izvršenja europskog uhidbenog naloga može to izvršenje uvjetovati samo jednim od uvjeta utvrđenih člankom 5. te okvirne odluke (presuda od 26. veljače 2013., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, t. 38. i navedena sudska praksa).

34 Slijedom toga, izvršenje europskog uhidbenog naloga predstavlja načelo, a odbijanje izvršenja zamišljeno je kao iznimka koja se mora usko tumačiti (presuda od 25. srpnja 2018., Minister for Justice and Equality (Nedostaci u pravosudnom sustavu), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, t. 41. i navedena sudska praksa).

35 Što se tiče posebno slučaja u kojem se europski uhidbeni nalog odnosi na izvršenje kazne izrečene u odsutnosti, izvornom verzijom članka 5. točke 1. Okvirne odluke 2002/584 bilo je predviđeno pravilo prema kojem je država članica izvršenja u tom slučaju mogla predaju dotične osobe uvjetovati jamstvom obnove postupka u prisutnosti te osobe u državi članici izdavateljici (presuda od 10. kolovoza 2017., Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, t. 52.).

36 Ta odredba stavljena je izvan snage Okvirnom odlukom 2009/299 i u Okvirnoj odluci 2002/584 zamijenjena novim člankom 4.a koji ograničava mogućnost odbijanja izvršenja europskog uhidbenog naloga time što precizno i ujednačeno nabraja uvjete pod kojima se ne može odbiti priznavanje i izvršenje odluke donesene nakon suđenja na kojem se osoba o kojoj je riječ nije osobno pojavila (presuda od 10. kolovoza 2017., Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, t. 53. i navedena sudska praksa).

37 Navedenim člankom 4.a provodi se usklađivanje uvjeta za izvršenje europskog uhidbenog naloga u slučaju presude u odsutnosti, koje odražava dogovor koji su postigle sve države članice u pogledu dosega koji, na temelju prava Unije, treba dati postupovnim pravima osoba osuđenih u odsutnosti protiv kojih je izdan europski uhidbeni nalog (presuda od 26. veljače 2013., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, t. 62.).

38 Kao što proizlazi iz samog teksta članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke 2002/584, pravosudno tijelo izvršenja ima mogućnost odbiti izvršiti europski uhidbeni nalog izdan radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode ako se osoba nije osobno pojavila na suđenju koje je rezultiralo odlukom, osim ako se u europskom uhidbenom nalogu navodi da su ispunjeni uvjeti utvrđeni u točkama (a) do (d) te odredbe (presuda od 10. kolovoza 2017., Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, t. 54. i navedena sudska praksa).

39 Člankom 4.a Okvirne odluke 2002/584 nastoji se osigurati visoka razina zaštite i omogućiti tijelu izvršenja da izvrši predaju dotične osobe unatoč odsutnosti na suđenju koje je rezultiralo njezinom osudom, uz istodobno puno poštovanje prava obrane (presuda od 10. kolovoza 2017., Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, t. 58.).

40 Kao što je Sud već ocijenio, zakonodavac Unije prihvatio je na taj način rješenje koje se sastoji u tome da se iscrpno nabroje slučajevi u kojima će se smatrati da izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja odluke donesene u odsutnosti ne nanosi štetu pravima obrane (vidjeti u tom smislu presudu od 26. veljače 2013., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, t. 44.).

41 Slijedi da je pravosudno tijelo izvršenja dužno izvršiti europski uhidbeni nalog, bez obzira na odsutnost osobe na suđenju koje je rezultiralo odlukom, ako se utvrdi postojanje jedne od okolnosti iz članka 4.a stavka 1. točaka (a), (b), (c) ili (d) Okvirne odluke 2002/584 (presuda od 10. kolovoza 2017., Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, t. 55.).

42 Osim toga, Sud je ocijenio da se člankom 4.a stavkom 1. Okvirne odluke 2002/584 ne povređuju pravo na djelotvoran pravni lijek, pravo na pošteno suđenje i prava obrane zajamčena člankom 47. i člankom 48. stavkom 2. Povelje o temeljnim pravima te da je navedena odredba stoga usklađena sa zahtjevima koji proizlaze iz potonje (vidjeti u tom smislu presudu od 26. veljače 2013., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, t. 53. i 54.).

43 Kad je riječ o Direktivi 2016/343, na koju se poziva sud koji je uputio zahtjev, valja istaknuti da se u njezinu članku 8. stavku 1. utvrđuje pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluju na raspravi u postupku koji se protiv njih vodi. Međutim, na temelju stavka 2. tog članka, države članice mogu predvidjeti da se rasprava koja može završiti donošenjem odluke o krivnji ili nedužnosti osumnjičenika ili optuženika može voditi u njegovoj odsutnosti, ako se ispune uvjeti iz tog stavka.

44 Nadalje, u skladu s člankom 9. navedene direktive, države članice moraju osigurati to da osumnjičenici ili optuženici koji nisu sudjelovali na raspravi u postupku koji se protiv njih vodio i u slučaju da nisu bili ispunjeni uvjeti iz članka 8. stavka 2. Direktive 2016/343 imaju pravo na obnovu postupka ili drugo pravno sredstvo kojim se omogućuje novo utvrđivanje merituma predmeta, uključujući ispitivanje novih dokaza, što bi moglo dovesti do ukidanja izvorne odluke.

45 Međutim, valja utvrditi da Okvirna odluka 2002/584 sadržava posebnu odredbu, to jest članak 4.a, koji se odnosi upravo na slučaj europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne zatvora ili naloga za oduzimanje slobode protiv osobe koja se nije osobno pojavila na suđenju koje je rezultiralo odlukom o izricanju te kazne odnosno naloga.

46 U tim okolnostima, moguća neusklađenost nacionalnog prava države članice izdavanja s odredbama Direktive 2016/343 ne može biti razlog za odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga.

47 Naime, pozivanje na odredbe direktive kako bi se onemogućilo izvršenje tog naloga omogućilo bi zaobilaženje sustava uspostavljenog Okvirnom odlukom 2002/584, u kojoj se iscrpno nabrajaju razlozi za neizvršenje. Tim više što Direktiva 2016/343 ne sadržava odredbe koje se primjenjuju na izdavanje i izvršenje europskih uhidbenih naloga, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti utvrdio u točkama 62. i 63. svojeg mišljenja.

48 Usto valja podsjetiti na to da je Sud ocijenio da, ako je država članica izdavateljica predvidjela kazneni postupak koji uključuje više stupnjeva sudovanja i povodom kojeg se tako mogu donijeti uzastopne sudske odluke od kojih je barem jedna donesena u odsutnosti, pojam „suđenje koje je rezultiralo odlukom” u smislu članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke 2002/584 treba tumačiti na taj način da se odnosi samo na stupanj po završetku kojeg je donesena odluka kojom se nakon ponovnog ispitivanja merituma predmeta u pogledu činjeničnih i pravnih okolnosti pravomoćno odlučuje o krivnji dotične osobe i njezinoj osudi na kaznu, kao što je mjera koja uključuje oduzimanje slobode (presuda od 10. kolovoza 2017., Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, t. 98.).

49 U predmetnom slučaju, uvjeti navedeni u članku 4.a Okvirne odluke 2002/584 koji izazivaju dvojbe koje nije bilo moguće otkloniti odgovorima na pitanja koja je Sud postavio na raspravi oni su koji se odnose na službeno i učinkovito obavještavanje osobe TR te na punomoć koju je ona dala odvjetnicima koje su po službenoj dužnosti dodijelili rumunjski sudovi. Prema navodima suda koji je uputio zahtjev, europski uhidbeni nalozi koji se navode u točki 12. ove presude izdani su nakon dviju presuda po žalbama. Osoba TR nije se pojavila na suđenju u žalbenim postupcima, gdje ju je zastupala odvjetnica dodijeljena po službenoj dužnosti. S druge strane, iz tih navoda proizlazi da je, barem kad je riječ o jednom od prvostupanjskih postupaka, osoba TR bila upoznata s postupkom, opunomoćila pravnog savjetnika po vlastitom izboru da je brani na suđenju što je on stvarno i činio.

50 Iz toga slijedi da sud koji je uputio zahtjev – na kojem je da provjeri jesu li ispunjeni uvjeti za eventualnu primjenu članka 4.a Okvirne odluke 2002/584 u predmetu koji se pred njim vodi – mora najprije utvrditi jesu li pojmom „suđenje koje je rezultiralo odlukom”, u smislu članka 4.a stavka 1.

navedene okvirne odluke, kako je tumači Sud, obuhvaćeni prvostupanjski ili drugostupanjski postupci protiv osobe TR, nakon čega ispituje jesu li navedeni uvjeti ispunjeni u odnosu na svaki od tih postupaka.

51 Ako pravosudno tijelo izvršenja ocijeni da nisu ispunjeni uvjeti iz spomenutog članka 4.a stavka 1. točke (a) odnosno (b), koji onemogućavaju odbijanje izvršenja europskog uhidbenog naloga, pri čemu sâm članak 4.a predviđa razlog za moguće neizvršenje tog naloga, navedeno tijelo može u svakom slučaju uzeti u obzir druge okolnosti na temelju kojih može biti sigurno da predaja osobe ne predstavlja povredu njezinih prava obrane i predati je državi članici izdavanja (vidjeti u tom smislu presudu od 24. svibnja 2016., Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, t. 50.).

52 U okviru spomenute ocjene pravosudno tijelo izvršenja bi tako moglo uzeti u obzir ponašanje dotične osobe. Naime, u toj fazi postupka predaje posebna bi se pozornost mogla posvetiti, među ostalim, činjenici da dotična osoba pokušava izbjeći dostavu upućene joj obavijesti (vidjeti u tom smislu presudu od 24. svibnja 2016., Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, t. 51.) odnosno bilo kakav kontakt s odvjetnicima koje su joj po službenoj dužnosti dodijelili rumunjski sudovi.

53 Jednako tako, pravosudno tijelo izvršenja moglo bi uzeti u obzir okolnost koja se navodi u zahtjevu za prethodnu odluku upućenom Sudu, a to je da se osoba TR žalila na prvostupanjske odluke, što potvrđuje postojanje odvjetničke punomoći koja je valjana prema rumunjskom pravu.

54 Ako se pokaže da su prvostupanjski, a ne žalbeni postupci, obuhvaćeni pojmom „suđenje koje je rezultiralo odlukom”, u smislu članka 4.a stavka 1. Okvirne odluke 2002/584, iz navoda sažetih u točki 49. ove presude proizlazi da su uvjeti iz članka 4.a stavka 1. točke (b) te spomenute okvirne odluke ispunjeni – što treba provjeriti sud koji je uputio zahtjev – barem kad je riječ o odluci na kojoj se temelji jedan od uhidbenih naloga u glavnom postupku, tako da sud koji je uputio zahtjev ne može, na temelju članka 4.a Okvirne odluke 2002/584, odbiti izvršenje tog uhidbenog naloga.

55 Međutim, važno je istaknuti da nemogućnost pozivanja na Direktivu 2016/343 kako bi se onemogućilo izvršenje europskog uhidbenog naloga mimo razloga za neizvršenje predviđenih u Okvirnoj odluci 2002/584, ničim ne utječe na apsolutnu obvezu države članice izdavanja da u okviru svojeg pravnog poretka poštuje sve odredbe prava Unije, uključujući Direktivu 2016/343. Budući da je rok za prenošenje te direktive istekao, zainteresirana se osoba može prema potrebi, u slučaju svoje predaje državi članici izdavanja, pozivati pred njezinim sudovima na one odredbe spomenute direktive koje su s obzirom na svoj sadržaj bezuvjetne i dovoljno precizne, ako je ta država propustila pravodobno prenijeti tu direktivu ili ju je pogrešno prenijela (vidjeti u tom smislu presude od 15. veljače 2017., British Film Institute, C-592/15, EU:C:2017:117, t. 13., i od 4. listopada 2018., Link Logistik N&N, C-384/17, EU:C:2018:810, t. 47.).

56 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da članak 4.a Okvirne odluke 2002/584 treba tumačiti na način da pravosudno tijelo izvršenja ne može odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode u situaciji u kojoj je dotična osoba onemogućila da joj se osobno uruči sudski poziv i nije se osobno pojavila na suđenju zbog bijega u državu članicu izvršenja, samo zbog toga što joj nije pruženo osiguranje da će se u slučaju predaje državi članici izdavanja poštovati pravo na obnovu postupka, kako je definirano u člancima 8. i 9. Direktive 2016/343.

Troškovi

57 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Članak 4.a Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica, kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009., treba tumačiti na način da pravosudno tijelo izvršenja ne može odbiti izvršenje europskog uhidbenog naloga izdanog radi izvršenja kazne zatvora ili mjere oduzimanja slobode u situaciji u kojoj je dotična osoba onemogućila da joj se osobno uruči poziv i nije se osobno pojavila na suđenju zbog bijega u državu članicu izvršenja, samo zbog toga što joj nije pruženo osiguranje da će se u slučaju predaje državi članici izdavanja poštovati pravo na obnovu postupka, kako je definirano u člancima 8. i 9. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku.

Potpisi